

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. Сковороди

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
СТУДЕНТІВ ПРИРОДНИЧОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Випуск 9

Харків
2016

Глюшкін Володимир

ВИДОВИЙ СКЛАД ВОРОНОВИХ ПТАХІВ У м. ЛОЗОВА ТА ЛОЗІВСЬКОМУ РАЙОНІ

Науковий керівник – к.б.н., доц. Чаплигіна А.Б.

Широке поширення і сусідство з людиною зробили воронових об'єктом спостережень у найбільш ранні періоди людської історії. Перші наукові згадки воронових містяться в працях давньогрецьких і давньоримських учених, зокрема Аристотеля (384-322 рр. до н.е.) і Плінія Старшого (23-79 рр. до н.е.). Літописні згадки про воронових Великобританії відносяться до 676 р. Н.е. е. (ворона), 699 м (ворона і грак), 998 м (сорока). Відомості про воронових містяться в найдавніших літописах. Стосовно їхнього інтелекту є чимало робіт. Кілька видів мають досить високий інтелект, у порівнянні з вищими приматами. Через це воронові стають об'єктом дослідження вчених. На території м. Лозова та Лозівського району Харківської області воронові не вивчалися, тому це питання є актуальним.

Дослідження проводились на території міста Лозова та Лозівського району Харківської області. У 2014 році протягом квітня - жовтня. Мета роботи – встановлення видового складу та чисельності воронових. Протягом репродуктивного періоду птахів виявляли за голосом та візуально, за допомогою бінокля. Дослідження проводилися шляхом маршрутних обліків та на пробних площах. Межі останніх визначалися, як правило, границями деревних формацій. Для опису населення орнітокомплексу використовували шкалу запропоновану В.П. Беліком зі змінами за І.В.Скільським. Для моніторингу чисельності птахів були закладено постійні маршрути і 15 пробних ділянок, де до десяти раз проводилися обліки у різні періоди року. Всі знайдені гнізда картографували, перевіряли протягом репродуктивного періоду, встановлювали успішність розмноження птахів.

У ході проведеного дослідження з вивчення видового складу воронових м.Лозова та Лозівський район отримані наступні результати: Виявлено 6 видів воронових із 10, що зустрічаються на території України. Усі види є гніздовими, осілими птахами, граки та галки є кочовими мігруючими; Чисельність воронових змінюється від багаточисельних граків (*Corvus frugilegus* L.) – 250 пар/км² та ворони сірої (*Corvus cornix* L.) – 70 пар/км² до звичайних: сойки (*Garrulus glandarius* L.) – 32 пар/км² та сороки (*Pica pica* L.) – 25 пар/км² до мало чисельних: галок (*Corvus monedula* L.) – 18 пар/км² та рідкісних круків (*Corvus corax* L.) – 5 пар/км²; Відмічені осінь-зимовочні скупчення воронових (грак, галка), інколи групові зграї сорок чи ворон та кочові їх переміщення з метою пошуку корму та зимівлі. Виявлені групові ночівельні скупчення сорок поблизу прируслових заплавлених куртин верб (*Salix* sp.) у м. Лозова.

Калашникова Васи́ліса

ОРНІТОФАУНА СОСНОВОГО ЛІСУ В ОКОЛИЦЯХ сел. ЗАЛЮТИНО (м. ХАРКІВ)

Науковий керівник – к. б. н., доцент А.Б. Чаплигіна

Дослідження проводились протягом 2013-2015 рр. на ділянці соснового лісу в околицях сел. Залютино (територія м. Харків). У складі орнітокомплексу соснового лісу зареєстровано 57 видів, які належать до 23 родин та 8 рядів: Соколоподібні (Falconiformes), Голубоподібні (Columbiformes), Зозулеподібні (Cuculiformes),